

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

30 Ιανουαρίου 2023

Ομιλία / παρέμβαση κ. Π. Παπαναστασίου,
Γενικού Συμβούλου Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Β´

1. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΤΩΝ ΖΗΜΙΩΝ

Είναι σημαντικό, προκειμένου να ξεκινήσει οποιοδήποτε πρόγραμμα διεθνούς χρηματοδότησης, η Ουκρανική Κυβέρνηση και η διεθνής κοινότητα να αποκτήσουν συνολική εικόνα των επιπτώσεων του πολέμου και του έργου το οποίο πρέπει να επιτελεστεί. Όπως αναφέρθηκε και από προηγούμενους ομιλητές, οι εκτιμήσεις για **το κόστος της ανοικοδόμησης** ποικίλλουν από \$349 δις (μελέτη Παγκόσμιας Τράπεζας) έως \$1,1 τρις (εκτίμηση ΕΤΕπ). Ο τελικός λογαριασμός δεν θα γίνει γνωστός μέχρι να τελειώσει ο πόλεμος. Άλλωστε η ουκρανική κυβέρνηση δεν μπορεί, προς το παρόν, να εκτιμήσει τις ανθρώπινες απώλειες και τις οικονομικές ζημιές στα εδάφη που τώρα κατέχονται από τη Ρωσία, οι τράπεζες θα χρειαστεί να κάνουν έλεγχο ποιότητας περιουσιακών στοιχείων, πρέπει να ξέρουμε πόσοι πρόσφυγες θα επιστρέψουν στην Ουκρανία, να γίνουν οι απαραίτητες μελέτες για τα έργα και τις δράσεις και, βεβαίως, υπάρχουν πολλά άλλα θέματα τα οποία θα πρέπει να εξετασθούν.

2. ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

Η συγκέντρωση του τεράστιου αυτού ποσού θα είναι μια πρόκληση, αλλά η Ουκρανία και οι εταίροι της μπορούν να βασιστούν σε ποικίλες **πηγές χρηματοδότησης**, όπως στη βοήθεια διεθνών δωρητών, στη χρηματοδότηση από Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες (ΕΙΒ, ΕΒΡΔ, World Bank) αλλά και Εθνικές Αναπτυξιακές Τράπεζες (National Promotional Banks όπως η KfW και η AFD), στα κονδύλια από τον κοινοτικό προϋπολογισμό με τη μορφή αναπτυξιακής ή προενταξιακής βοήθειας, στα ομόλογα τα οποία θα εκδοθούν έναντι μακροχρόνιων δεσμεύσεων διεθνών δωρητών, τις ιδιωτικές επενδύσεις, τα εμπορικά δάνεια, εγγυοδοτικές ρυθμίσεις και, ίσως σε κονδύλια από δεσμευμένα (και στη συνέχεια κατασχεμένα) ρωσικά περιουσιακά στοιχεία (ή/και κάποια μορφή αποζημιώσεων).

Είναι σαφές ότι τα δημόσια κεφάλαια δεν πρόκειται να είναι αρκετά προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τον εκσυγχρονισμό της χώρας και ως εκ τούτου οι **ιδιωτικές επενδύσεις** θα είναι κρίσιμο στοιχείο. **Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, οι παραχωρήσεις, η επιδοτούμενη «πολεμική» ασφαλιστική κάλυψη** θα είναι στοιχεία τα οποία θα εξετασθούν προκειμένου να δοθούν κίνητρα για άμεσες ξένες επενδύσεις, μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ ουκρανικών και ξένων επιχειρήσεων και οργανισμών.

3. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

Ο σχεδιασμός του οργανωτικού πλαισίου της ανασυγκρότησης και η επιλογή του απαραίτητου προσωπικού είναι σε πλήρη εξέλιξη. Ήδη, όπως προαναφέρθηκε από τον κ. Πρέσβη, έγινε η πρώτη συνεδρίαση της **Διεθνούς Πλατφόρμας Συντονισμού Διεθνών Δωρητών** και οι απαραίτητες οργανωτικές προεργασίες έχουν ήδη ξεκινήσει, όπως το στήσιμο της Γραμματείας της Πλατφόρμας. Από την πλευρά της η ΕΕ στήνει τις δικές της οργανωτικές δομές τόσο σε επίπεδο Συμβουλίου (Ομάδα Εργασίας για την ανοικοδόμηση) όσο και Ευρ. Επιτροπής (αρμόδιες υπηρεσίες στην DG NEAR).

Η προσπάθεια θα είναι πολύχρονη. **Αναμένεται να δημιουργηθεί ένας κατάλογος έργων (pipeline of projects) ο οποίος** θα είναι ιδιαίτερα μακρύς. Ιδιαίτερη σημασία όμως θα έχει η **προτεραιοποίηση** των έργων αυτών. Μια προσέγγιση διαφορετικών χρονικών σταδίων είναι πολύ πιθανή. Σημαντικό να αναφέρω στο σημείο αυτό το γεγονός ότι η ουκρανική κυβέρνηση θα έχει την **ιδιοκτησία** της ανοικοδόμησης, θα θέτει δηλαδή τις προτεραιότητες και θα προτείνει τα έργα για την υλοποίηση της ανοικοδόμησης. Η Πλατφόρμα Συνεργασίας αναμένεται όμως να έχει **δικαίωμα αρνησικυρίας** για έργα τα οποία δεν θα είναι προτεραιότητα ή θα πρέπει να μεταχρονολογηθούν.

Το Εθνικό Συμβούλιο για την Ανάκαμψη της Ουκρανίας πρότεινε, πριν από μερικούς μήνες, ένα Σχέδιο Ανοικοδόμησης τριών σταδίων. Πρότεινε, κατ' αρχήν, όπως από το τρέχον έτος 2023 ξεκινήσει ένα **άμεσο σχέδιο ανοικοδόμησης** με την **αποκατάσταση επειγουσών υποδομών**, όπως αποθεμάτων νερού και γεφυρών, αλλά και την προετοιμασία του ενεργειακού συστήματος για το χειμώνα. Εκτιμάται επίσης ότι οι **θεσμικές μεταρρυθμίσεις** μπορούν να ξεκινήσουν άμεσα (π.χ. ολοκλήρωση της δικαστικής μεταρρύθμισης, εκπαίδευση δικαστών, συνέχιση της μεταρρύθμισης των δημοσίων υπηρεσιών). Επίσης, προκειμένου να κερδηθεί χρόνος, αναμένεται να ξεκινήσουν σύντομα οι απαιτούμενες **μελέτες** (περιφερειακά προγράμματα ανοικοδόμησης υποδομών, μελέτες σκοπιμότητας, περιβαλλοντικές μελέτες, χωροταξικές μελέτες,) ώστε να είναι δυνατή στη συνέχεια (και κυρίως όταν τελειώσει ο πόλεμος) η προτεραιοποίηση των έργων και η έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών. Στον τομέα των μελετών θα πρέπει να αναμένεται η έντονη δραστηριοποίηση των Αναπτυξιακών Τραπεζών, τόσο των πολυμερών όσο και των εθνικών.

Στην επόμενη φάση, την οποία το Εθνικό Συμβούλιο για την Ανάκαμψη της Ουκρανίας την ονόμασε φάση **«ταχείας ανάκαμψης»**, το εν λόγω σχέδιο επικεντρώνεται στην αναζωογόνηση των τοπικών κοινοτήτων μέσω της ανοικοδόμησης σχολείων, νοσοκομείων και κατοικιών (υποθέτοντας ότι ο πόλεμος θα έχει τελειώσει).

Το τρίτο και πιο μακροπρόθεσμο τμήμα του σχεδίου των Ουκρανών, για την περίοδο 2026-2032, έχει μετασχηματιστικό χαρακτήρα, οραματιζόμενοι μια βιώσιμη σύγχρονη οικονομία η οποία θα ανοίγει το δρόμο για την ένταξη στην ΕΕ.

4. ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΑΞΕ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Ένας σημαντικός στόχος της Ουκρανικής Κυβέρνησης είναι η προσέλκυση ιδιωτικών ΑΞΕ, καθώς οι δαπάνες δεν μπορούν να καλυφθούν όλες από την κυβέρνηση και τους διεθνείς χορηγούς. Ο απώτερος στόχος, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, είναι να τροφοδοτηθούν επίπεδα επενδύσεων έως και 30-35% του ΑΕΠ για τα επόμενα 8-10 χρόνια, με τουλάχιστον το μισό από αυτό το ποσοστό να μην προέρχεται από την κυβέρνηση.

Η προσέλκυση χρηματοδότησης και ΑΞΕ παρεμποδίζεται από την **έλλειψη ασφάλισης έναντι πολεμικών κινδύνων**. Ενώ ο άμεσος κίνδυνος για τις επιχειρήσεις εκτός της εμπόλεμης ζώνης εκτιμάται ότι είναι σχετικά χαμηλός οι στρατιωτικοί κίνδυνοι δεν είναι ασφαλισίμοι. Το πρόβλημα για τις ασφαλιστικές εταιρείες είναι ότι από τον Ιούλιο του 2022, οι διεθνείς ανασφαλιστές δεν παρέχουν ασφαλιστικές δυνατότητες πολεμικού κινδύνου σε ασφαλιστές οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην Ουκρανία. Η τρέχουσα έλλειψη ασφάλισης όχι μόνο εμποδίζει την ανάπτυξη των ουκρανικών επιχειρήσεων και επενδύσεων, αλλά είναι επίσης ένας από τους κύριους αποτρεπτικούς παράγοντες για την εισροή ΑΞΕ στη χώρα.

Ασφάλιση έναντι πολεμικών κινδύνων παρέχει αυτή τη στιγμή ο Οργανισμός Πολυμερούς Εγγύησης Επενδύσεων (Multilateral Investment Guarantee Agency-MIGA) της Παγκόσμιας Τράπεζας, ο οποίος, από κοινού με το Ουκρανικό Υπουργείο Οικονομίας, ανακοίνωσε ένα μικρό πιλοτικό έργο για την παροχή εγγυήσεων σε ξένους επενδυτές. Δυστυχώς όμως η αρχική κλίμακα των \$30 εκ. είναι ανεπαρκής για τις ανάγκες της Ουκρανίας και θα απαιτηθεί αναβάθμιση.

Ο Πρόεδρος της ΕΤΕπ κ. Hoyer τόνισε πρόσφατα στην EMA ότι η θέσπιση ασφαλιστικών προγραμμάτων που καλύπτουν πολεμικούς κινδύνους είναι μεγάλης σημασίας και ζήτησε την κινητοποίηση των ΚΜ. Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν έχουν υπάρξει προτάσεις για το πώς θα αλλάξει η κατάσταση.

5. ΤΟΜΕΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Διάφορες χώρες, ευρωπαϊκές και μη, έχουν ήδη ξεκινήσει τη δραστηριοποίησή τους ώστε να προετοιμάσουν τη συμμετοχή - τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα τους - στην πολυδαίδαλη και πολυδάπανη προσπάθεια ανοικοδόμησης της Ουκρανίας. Εκτιμούν ότι η ουκρανική αγορά παρουσιάζει τεράστιο ενδιαφέρον και για το λόγο αυτό κινητοποιούν τις εταιρείες τους ώστε εγκαίρως να δραστηριοποιηθούν σε τομείς στους οποίους οι εταιρείες τους είναι εξειδικευμένες και όπου οι ανάγκες της Ουκρανίας είναι - ή αναμένεται να είναι - ιδιαίτερα σημαντικές, όπως οι μεταφορές, τα αγροδιατροφικά και η υγεία, με δεκάδες δις ευρώ να διακυβεύονται σε κάθε τομέα. Σημαντικοί τομείς συνεργασίας προβλέπεται επίσης να είναι η μελέτη και ο σχεδιασμός προγραμμάτων ανοικοδόμησης εγκαταστάσεων κοινωνικής και οικονομικής σημασίας, περιλαμβανομένων δρόμων, γεφυρών, υποδομών ύδρευσης και ηλεκτρισμού, νοσοκομείων και σχολείων, αλλά και η ανάπτυξη του γενικού σχεδιασμού αστικών περιοχών. Επίσης η αποκατάσταση και ενίσχυση της ουκρανικής δημόσιας διοίκησης, της οικονομικής διοίκησης της χώρας, της συνοριακής φύλαξης, της εκπαίδευσης, του ιατρικο-

φαρμακευτικού τομέα, της πολιτικής προστασίας του πληθυσμού, της ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της κατάρτισης επί ευρωπαϊκών θεμάτων για την ευθυγράμμιση της εθνικής νομοθεσίας με τους κανόνες της ΕΕ.

Η ανοικοδόμηση της Ουκρανίας αναμένεται να επικεντρωθεί σε επενδύσεις σε βιώσιμες εταιρείες και υποδομές, στην ενίσχυση των εξαγωγών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και βεβαίως στις ανάγκες «τομέων προτεραιότητας», κυρίως της **γεωργίας, του χάλυβα και του σιδήρου**, αλλά και των νεοφυών επιχειρήσεων, ιδίως των **νεοφυών επιχειρήσεων πληροφορικής**. Οι τομείς αυτοί αντιπροσωπεύουν τις μεγαλύτερες εξαγωγές της Ουκρανίας σε αγαθά και υπηρεσίες. Αναμένεται ότι ένα πρόγραμμα κρατικών προμηθειών θα αντιμετωπίσει τις επείγουσες ανάγκες και θα στηρίξει τις τοπικές ΜΜΕ. Σημειώτεον ότι η Ουκρανική Κυβέρνηση έχει ζητήσει στενή συνεργασία με την ΕΕ ώστε η χώρα να γίνει μέρος των ευρωπαϊκών αλυσίδων αξίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ζημιές από τον πόλεμο αλλά και το αναμενόμενο παραγωγικό και εξαγωγικό πρότυπο της χώρας, διάφορες μελέτες εκτιμούν ότι η επιχειρηματικότητα και οι επενδύσεις στη χώρα θα επικεντρωθούν στους ακόλουθους τομείς:

Υποδομές Από τα τέλη Αυγούστου 2022, η ζημιά στις υποδομές, τόσο ως αποτέλεσμα των άμεσων ρωσικών επιθέσεων σε ορισμένες περιοχές, όσο και της επιταχυνόμενης απόσβεσης λόγω υπερβολικής χρήσης εξαιτίας του πολέμου, υπολογίζεται σε πάνω από 120 δις δολάρια. Το ποσό αυτό αφορά οδικές/σιδηροδρομικές/αεροπορικές συνδέσεις, παραγωγή ενέργειας, αποθηκευτικούς χώρους, συστήματα άρδευσης κ.λπ. Ένας στους πέντε Οργανισμούς στην Ουκρανία αναφέρει ότι τα περιουσιακά του στοιχεία είχαν υποστεί ζημιές κατά τους οκτώ πρώτους μήνες του πολέμου. Η καταμέτρηση συνεχίζεται. Η Ευρ. Επιτροπή προανατολίζεται όπως δημιουργηθούν και εφαρμοστούν ολοκληρωμένα προγράμματα ανασυγκρότησης υποδομών.

Κατασκευαστικά και οικοδομικά υλικά. Οι εκτεταμένες ανάγκες ανοικοδόμησης, δεδομένης της έκτασης της καταστροφής, θα καταστήσουν αυτόν τον τομέα «κέντρο επιχειρηματικών ευκαιριών» για εμπόρους και επενδυτές, τόσο εγχώριους όσο και ξένους. Η ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών ευθυγραμμισμένων με τα πρότυπα της ΕΕ θα είναι έργο για πολλά χρόνια, προσφέροντας επενδυτικές ευκαιρίες, μεταξύ άλλων με μορφή εταιρικής σχέσης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα

Χερσαίες Μεταφορές Ο πόλεμος, ο ρωσικός αποκλεισμός και το καθεστώς υποψήφιας χώρας της Ουκρανίας προώθησαν δραματικά την ανάγκη για βελτιωμένες μεταφορικές και υλικοτεχνικές συνδέσεις μεταξύ Ουκρανίας και ΕΕ. Προβλέπεται σημαντική επέκταση των διαδρόμων μεταφοράς και ενίσχυση των σημείων διέλευσης. Η ΕΕ και η Ουκρανία έχουν ήδη υπογράψει μια προσωρινή συμφωνία η οποία διασφαλίζει καλύτερη πρόσβαση στην Ενωσιακή αγορά για τους ουκρανούς οδικούς μεταφορείς. Γεωγραφικά, φαίνεται εύλογο ότι το εμπόριο θα είναι περισσότερο προσανατολισμένο προς την ΕΕ, ακόμη και μετά από μια πιθανολογούμενη πλήρη αποκατάσταση της θαλάσσιας ναυτιλίας. Αυτή ήταν η εμπειρία άλλων χωρών που έχουν ενταχθεί στην ΕΕ και είναι φυσικό αποτέλεσμα της ένταξης σε μια τελωνειακή ένωση. Ωστόσο, το μερίδιο των εξαγωγών προς την ΕΕ είναι πιθανό να επιστρέψει πιο κοντά στα προπολεμικά

επίπεδα, καθώς η ζήτηση για πολλά ουκρανικά προϊόντα, ιδίως στη γεωργία, θα παραμείνει ως επί το πλείστον εκτός ΕΕ.

Θαλάσσιες μεταφορές Συγκριτικά τα ουκρανικά λιμάνια έχουν υποστεί περισσότερες ζημιές από άλλους τομείς μεταφορικών υποδομών. Η χερσαία διαμετακόμιση παραμένει πολύ πιο ακριβή από τη θαλάσσια μεταφορά για τα περισσότερα προϊόντα, επομένως η πλήρης αποκατάσταση της πρόσβασης στη χώρα μέσω Μαύρης Θάλασσας παραμένει ο πιο σημαντικός εμπορικός παράγοντας. Ακολουθώντας κάποιες βασικές παραδοχές, οι διάφορες μελέτες εκτιμούν ότι ακόμη και αν η πλήρης πρόσβαση στη Μαύρη Θάλασσα αποκατασταθεί μεταπολεμικά, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η πιθανότητα υψηλότερων ασφαλιστικών επιβαρύνσεων, ειδικά εάν εχθροπραξίες χαμηλού βαθμού εξελίσσονται αφήνοντας παρατεταμένη αβεβαιότητα.

Ο τομέας των αερομεταφορών. Μετά τον πόλεμο, θα απαιτηθούν σημαντικές επενδύσεις για την ανοικοδόμηση πολλών κατεστραμμένων αεροδρομίων. Τα κεφάλαια του ιδιωτικού τομέα αναμένεται να χρησιμοποιηθούν είτε μέσω ιδιωτικοποιήσεων είτε μέσω συμφωνιών παραχώρησης.

Σιδηροδρομικές μεταφορές Εντός της χώρας, η συνδεσιμότητα Ανατολής-Δύσης θα πρέπει να βελτιωθεί, κάτι που πιθανότατα θα απαιτήσει την κατασκευή νέων σιδηροδρομικών συνδέσεων. Η αλλαγή του εύρους τροχιάς στο πρότυπο που χρησιμοποιείται στην Ευρώπη ίσως να γίνει βασικό έργο υποδομής σε αυτόν τον τομέα. Το κόστος αυτού του έργου είναι δύσκολο να εκτιμηθεί – μελέτη του Κέντρου Μελετών Οικονομικής Πολιτικής (CEPR) του Λονδίνου αναφέρει ότι μπορεί να κυμαίνεται από \$43,7 δις έως σχεδόν \$130 δις.

Ανάκαμψη των εξαγωγών μετάλλων. Οι βομβαρδισμοί, ο αποκλεισμός και η απώλεια εργαζομένων από τον στρατό και τη μετανάστευση οδήγησαν σε απότομη μείωση των εξαγωγών μετάλλων. Ωστόσο, η πρόσβαση σε εγχώρια σιδηρομεταλλεύματα, η αυξημένη προσφορά σκράπ, το εκπαιδευμένο προσωπικό, τα καθιερωμένα δίκτυα στην παγκόσμια αγορά και η αναμενόμενη ισχυρή εγχώρια ζήτηση δημιουργούν έδαφος για την ανάκαμψη του κλάδου μακροπρόθεσμα, με νέες, πιο αποτελεσματικές μονάδες να κατασκευάζονται για να αντικαταστήσουν αυτές οι οποίες έχουν καταστραφεί. Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση θα δημιουργήσει ζήτηση για προϊόντα χάλυβα. Ο «πράσινος χάλυβας» εκτιμάται από την Ευρ. Επιτροπή ότι μπορεί να γίνει μοχλός ανάπτυξης της Ουκρανίας για εξαγωγές και επενδύσεις. Για το λόγο αυτό οι επενδύσεις θα επικεντρωθούν σε ευέλικτη και καινοτόμο παραγωγική ικανότητα.

Γεωργία Αναμένεται διατήρηση του πρωταγωνιστικού ρόλου των σιτηρών και άλλων γεωργικών προϊόντων και τροφίμων στις ουκρανικές εξαγωγές, κάτι που φαίνεται εφικτό δεδομένου ότι για το 2022, παρά τον πόλεμο, η συγκομιδή σιτηρών αναμένεται να είναι περίπου τα δύο τρίτα της συγκομιδής ρεκόρ του 2021 και μόνο 14% μικρότερη από το 2020. Απαραίτητη προϋπόθεση για τις αγροτικές εξαγωγές είναι η επισκευή και κατασκευή σιλό σιτηρών. Απαιτούνται ασφαλείς σιδηροδρομικές διαδρομές, επενδύσεις σε μεταφορικό στόλο τροφοδοσίας, καθώς και εμβάθυνση των αλυσίδων αξίας. Για τη διευκόλυνση των εξαγωγών εξετάζεται η δημιουργία εναλλακτικών οδών μεταφοράς, για παράδειγμα, σιδηροδρομικώς μέσω γειτονικών χωρών αλλά και ποταμών.

Παραγωγή ιατρο-τεχνολογικών προϊόντων και φαρμακευτικών προϊόντων. Η εμπειρία του πολέμου έχει εντείνει την καινοτομία στον τομέα, καθιστώντας τον ελκυστικό για πιθανούς επενδυτές. Η Ουκρανία έχει αποδειχθεί εξαιρετικά καινοτόμος σε μια σειρά από νέα ιατρικά προϊόντα και τεχνολογίες που σχετίζονται με τη φροντίδα των θυμάτων του πολέμου και αυτό είναι πιθανό να εξελιχθεί σε μια νέα εξαγωγική βιομηχανία. Για παράδειγμα, οι Ουκρανοί ιατρικοί εμπειρογνώμονες έχουν επιτύχει σημαντικές προόδους στα αιμοστατικά και αντιεγκαυματικά φάρμακα και υπάρχουν δυνατότητες για εμπορευματοποίηση και εξαγωγή.

Ενέργεια. Η ανάπτυξη του τομέα της πράσινης ενέργειας, ανάγκη η οποία θα ενισχυθεί από τις προετοιμασίες για την ένταξη στην ΕΕ και μπορεί να αποτελέσει προϋπόθεση μεταπολεμικής ευρωπαϊκής αναπτυξιακής βοήθειας, αποτελεί προτεραιότητα για την ουκρανική κυβέρνηση. Βραχυπρόθεσμα, η Ουκρανία θα χρειαστεί να εισάγει όλα τα προϊόντα επεξεργασίας πετρελαίου καθώς οι δικές της εγκαταστάσεις παραγωγής έχουν καταστραφεί. Ωστόσο, μακροπρόθεσμα, οι εισαγωγές ενέργειας είναι πιθανό να μειωθούν απότομα λόγω των μέτρων ενεργειακής απόδοσης και της αποκατάστασης της εγχώριας παραγωγής. Ταυτόχρονα, οι ανάγκες ανακατασκευής και εκσυγχρονισμού θα ενισχύσουν περαιτέρω τις εισαγωγές μηχανημάτων και εξοπλισμού, που αποτελούν ήδη τη μεγαλύτερη εισαγωγική κατηγορία.

Πληροφορική και επικοινωνία (ITC). Παρά τον πόλεμο ο κλάδος αναπτύσσεται έντονα και αναμένεται να διατηρήσει τον ηγετικό του ρόλο στις εξαγωγές υπηρεσιών της Ουκρανίας. Ο τομέας βέβαια υποφέρει από τους πολλούς εξειδικευμένους εργαζόμενους οι οποίοι έχουν μετακομίσει στο εξωτερικό λόγω του πολέμου. Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ενδιαφέρονται να αναπτύξουν συνεργασία στον τομέα προσφέροντας οικονομική στήριξη, παροχή πρόσβασης σε ξένη χρηματοδότηση και δημιουργία επιταχυντών νεοφυών επιχειρήσεων για παροχή υποστήριξης, κατάρτισης και καθοδήγησης.